

Protokoll № 2

K u n s t i n ò k o g u k o o s o l e k u s t
23.II 1983.a.

Osa võtsid - A.Sõber, T.Kuusik, E.Renter, A.Herkül, E.Kerge, M.Uffert, E.Klas, P.Lilje, S.Nõmmik, A.Mikk, J.Mikkel, V.Gurjev, T.Tarum, E.Tamberg, L.Tallo, V.Järvi, H.Krumm, A.Dorbek, U.Järvela, S.Balojan, R.Gurjev, P.Mägi, V.Paalma

Päevakord - uuslavastuse, B.Smetana ooperi "Müüdnud mõrsja" vastu-
võtmine.

V.Gurjev - Lavastus on valmis ja pole ka. Lavastaja poolt on tege-
laskujud põhjalikult paika pandud. Kas välja tuleb, on iseasi. Muu-
sikaliselt on I ja II vaatus rohkem ette valmistatud. III vaatuses
on konarusi enam. Isiklikult mind häiris kõige enam E.Pärnale liig-
suure osatähtsuse omistamine. Teda kasutatakse kohtades, kus pub-
liku reageering nagunii garanteeritud. Eriti segab ta viimases vaa-
tuses Mařenka aaria ajal, tõmmates publiku tähelepanu endale, sega-
des sooja ja südamliku muusika kuulamist. Ja mikspärast peab Jeni-
ku ja Mařenka dueti ajal eesli saba mängima? Mõned pausid kipuvad
liiga pikad olema - näiteks siis, kui Vašek karuna sisse tuleb.
Kuid etenduse väärtust tervikuna see alla ei vii, publikule hakkab
kindlasti meeldima.

E.Tamberg - Sellest tuleb ilmselt minev etendus. Tore muusikaline
materjal, lavastajatöö, roliitaitmised. Lavastaja head ideed ei ole
küll veel kõigile omaseks saanud, puudub täpsus. Pealegi tundub
meeleolu olevat liiga tõsine. Žanri seisukohalt ootaks enamat ker-
gust. Mõned repliigid A.Kaalult ja H.Krummilt kõlasid lausa šeiks-
piirliku dramatismiga. Traagika temperatuuri võiks pisut alandada.
Kuid küllap kõik läheb veel paika.

T.Tarum - Annab tunda orkestri keelpillide vähesus, ehkki kõik män-
giti nagu ära. M.Palmi vokaalpartiis läks üht-teist kaduma, T.Jaak-
soo esituses häiris intonatsiooniline ebatäpsus, eriti kvintetis,
mis küll ei tohiks olla väga raske. Kujundusega on veidi üle paku-
tud, lava on liiga kirju, liiga palju asju paneb ennast vaatama,
ka E.Pärna on liiga palju.

V.Järvi - Avamäng meeldis väga, samuti esimene koor oma tšehhilik-
kude rõhkudega. Hiljem kaotas koor oma kõläühtsuse. Võibolla peaks
Mařenka ja Jeniku partiide aeglased kohad üle vaatama - Žanrit ar-

vestades tunduvad tempod paiguti liiga venivad. Ka Kecali liikuvam, erksam rütmijoonis tuleks kasuks. Lisaks on tema žestides palju üheplaanilist, korduvat; ta ei mõju usutavalt. Läbi žanri prima peaks vaatama Mařenkat. Praegu on ta liiga õnnetu. Ka hääleliliselt on A.Kaal liiga lüüriline, dramaatiline sopran oleks sobivam. H.Krumm - Jenik on väga hea. Tantsudest ei sobi Furiant üldisesse stiili (võibolla polnud veel valmis). Esimese vaatuse liikumine on väga tore, edasised probleemid on seotud eeskätt E.Pärnaga. Ta etteaste on väga pikk, olukorrad, žestid korduvad. Ta kisub küll tähelepanu endale, kuid ega midagi erilist vaadata ka pole. Dekoratsioon on hea, mõjub toetavalt. Laste kasutamise idee on tore, kuid nad ei tunne endid veel päris vabalt. Ka vaatuste lõpud jätavad veel soovida - mõjuvad ebalevatena.

E.Klas - Ebalemise kohad tekivad seal, kus on püütud lavastada eelja vahemänge. See võte on harva õnnestunud. Täna, vaadates lapsi laval avamängu ajal, mõtlesin, et see on orkestri senise autoriteedi allaviimine. Selles kohas peaks laskma orkestril ikka lõpetada ja alles siis võiks toimuda tummstseen. Parem oleks ka I vaatuse lõpus toimuva tegevuse üle viimine II vaatuse algusse. Rahvale lugu ilmselt läheb, ehkki kujunduses on isegi liigset toredust. Tundub, nagu tuleks ~~detaille~~ igas Renteri lavastuses detaile järjest juurde, ehkki, ei saa öelda, et nad poleks meisterlikult teostatud. Kas I vaatuses pole liiga palju hanesid - neid oli rohkem, kui jatkus kandjaid. Meenuvad "Rügemendi tütre" koerad, ehkki neid oli seal vähem ainult kaks ja nad jäid rohkem tagaplaanile.

Kecali - M.Palmi liikumises oli liigset rabelemist. Tema tegevuse temporütm ei ühtu muusikaga. Ta laulab kaheksandikke kuueteistkümnendik-liikumisega. Muidu oli osatäitmiste hulgas palju õnnestumisi, T.Jaaksoo välja arvatud. Kas tausta osas annaks veel midagi teha, (st. E.Pärna kasutamist, paaride lähenemisliikumist kooris jne.

Musitseerimise osas rõõmustasid A.Kaal, H.Krumm oma pianodega. R.Gurjev näitas end järjekordselt hea karakteriloojana. "Müüdü morsja" on lavastajaleidudelt, õnnestumistelt rikas. On jäänud aega ka kohendamiseks. Hea, et selleski lavastuses on leitud võimalusi noortele tööd anda. Nimetamist väärrib P.Mägi dirigenditöö. Ajakirja "Teater.Muusika.Kino" mure meie noorte dirigentide vähesuse üle on ehk juba hiljaks jäänud.

T.Kuusik - Meeldib lavapilt, üldse lavastus tervikuna. Suurim probleem on diktsioon, mis jätab soovida kõigil, välja arvatud H.Krumm. E.Pärna kasutamist ei pea tarvilikuks. Teiseks, miks peab eesel

nii palju sabaga vehkima? Vašeki ja Mařenka stseenis orkester ka-
tab ja Vašeki liikumises on ~~üks~~ tarbetut sebinist. Tema esinemi-
ses on midagi Jurodivõid meenutavat. Ometi pole Vašek ju päris lol-
lakas.

U.Järvela - Mäletan üht retsensiooni E.Kapi "Tasuleekide" väljatu-
lekul. Koori toodi raadio koorist lisajõude, aga diktsioon oli ik-
ka halb. See oli 1947.aastal. Pärast seda on saali korduvalt ümber
ehitatud, aga olukord ei parane, akustika on ikka halb, ansamblid,
koorid kaotavad teksti selguselt. Kui veel on paksult orkestreeri-
tud, nagu "Müüdnud mõrsjas" ei tule saali ka üle orkestri. Muidugi
on asi ka kooris endas: koosseisud vahetuvad, professionaalseid
laujaid on vähe. Kui P.Mägi lavastas "Võluflööti", tõi ta koori
maksimaalselt rampi. Siis sai koor oma numbri järel ka aplausi.
Praegu võime punnistada, isegi orkestri maha võtta - ega see suurt
aita.

P.Lilje - Asi pole niivõrd detsibellides, kui võrd koori suhtumi-
ses. Orkester elab, laval on aga igavene uni. Igal hommikul alusta-
me sellega, et kõneleme suhtumise muutmise vajadusest: koorisei-
sund pole aktiivseks tegutsemiseks valmis. Ka Kerge on sellest rää-
kinud. Asjata. Aeglase muusika liinid vajavad tõepoolest läbimõt-
lemist. Täna esituses oli rohkem juhuslikkusi tavalisest. Orkest-
ri koosseis pole proovides olnud sama. Ei tulda ka kohale, kui
proovi algus on märgitud 30' varasemale ajale. See pole professio-
nalne.

V.Paalma - "Müüdnud mõrsja" eelnevas organiseerimises on tunda vaja-
kajäämisi. Tükil on olnud liiga palju juhte, liiga palju dirigente.
Kolm meest on selle juures töötanud, igaüks väheke aega, mis roh-
kem nagu nokitsemiseks kujunenud. Terviklikku karakterit pole jõud-
nud tekkida, tihedam koostöö lavastajaga jäi samuti puudu. See pole
jättnud oma mõju avaldamata, eriti seepärast, et tegu mängulise oo-
periga. Ja miks pandi üheks dirigendiks jälle E.Nõgene, kelle ju-
hatada oli eelmine uuslavastus, "Sülfiid", millega ta tänini põle
korralikult toime tulnud. Kas on mõtet osida koori halva kõla puhul
süüd akustikalt, kui karakterid pole veel paigas. Monotoonne esi-
tuslaad lausa häirib - rõõ^mast, kurbusest, nõrdimusest lauldakse ai-
na ühesuguse intonatsiooniga.

M.Uffert - Täna oli häälestuse mõttes must päev, on olnud paremaid.
Kõik orkestrandid ei teadnud, et täna on kunstinõukogu etendus.
Muusikalise materjali ettevalmistamine on samuti oluline. Peaks
saama niikaugele, et strihhid oleks enne proovide algust pandud.

V.Gurjev - Kas tekst on uus või vana kohendus?

V.Paalma - U.Kreeni uus tõlge.

A.Herkül - Oopertrupi ja balletirühma plastikad on erinevad. Ehtne tšehhi simmanitants ei sobi E.Kerge lavastusse. Tsirkusestseeni esitajatepoolne suhtumine on pilav. M.Tarre Baleriin oli ainus täis-
tabamus kümnesse. Kunagi peab ju balleti distsipliin muutuma hakka-
ma!

A.Mikk - Tundub, et tüki üldnivoo on positiivne. Tantsude küsimus on tõesti olemas. Aassalu tantsud on sedavõrd etnograafilised, et tekib küsimus, kas nad sobivad sellesse lavastusse? M.Palmile on liikumine võõras, ta ei jõua oma ülesannetega valmis, neid peaks korrigeerima. E.Pärna kasutamine III vaatuses ei anna midagi juurde. Kuid II vaatuses on ta tõeline leid. Meie "Müüdnud mõrsja" kujundus on üks pühapäevasemaid, on nähtud märksa rustikaalsemaid.

E.Kerge - Kunstinõukogu on etendus, kus vaatajate koosseis on suhtumiselt teravdatud. Seda tunnetatakse ka laval. Kuid üldiselt on nii, nagu ütles V.Gurjev - lavastus on kalmis ja ei ole ka. Mõned küsitavused peab kontrollima publiku reageeringutega. Näitlejatele ei tohi anda vastu pead selle eest, et nad otsivad. Nii on praegu M.Palmi ja E.Pärnaga. Nad ise on jõudnud selle ^{arusaamis} ~~tunnetuseni~~, et läksid liiale, õige doosi tunnetus peaks nüüd käes olema. Pärna, vanimat estoonlast, segab praegu närv. Alustas hiljem, pole jõudnud veel sisuliselt mõelda.

"Müüdnud mõrsjad" on olnud varasematel aegadel enamasti igavad etendused, nüüd tahtsin õigustada tema pikemaegset lavalpüsimist. Kui on vajakajäämised, siis on need minupoolsed. Tsirkus pole veel käes, sest kaua aega puudusid rekvisiididetailid. Praegu on jäänud veel kolm proovi, mis määravad etenduse sünni. Täna kõiki märkuste eest. Kõik siin avaldatud kahtlused olid ka minul olemas.

T.Tarum - Kuidas E.Kerge suhtub tantsudesse?

E.Kerge - Kõike on muidugi võimalik paremini teha. Kuid H.Aassalu juhendus seades minu soovidest. Tantsud mind ei häiri, ehkki, eksimine on alati võimalik. Lõppetapil on vigadest raske rääkida, sest me hakkame vigadega harjuma, tekib väsimus. Või siis püüad viimasel hetkel luua mingit tervikut sel teel, et hakkad nurki maha lihvima. Miks pole solistid maksimaalselt istumisproovidest osa võtnud? See on printsiipiaalne küsimus.

H.Krumm - Vanasti oli istumisproov kõikidele koosseisudele kohustuslik. Nüüd osalevad vaid need, kes parajasti vabad on. Kui kõik on kohal, saavad kõik ka osa dirigendi märkustest. Praegune süsteem on halb. Ka see puudutab töö organiseerimist.

V.Gurjev - Nüüd, 30 aastat hiljem on pisut imelik kuulda, et solis-

tid ei osale kõik istumisproovides. Nii jäävad nad ilma viimasest lihvist ja väljatöötusest.

S.Balojan - Kas esimese vaatuse polkat ei võiks mängida kiiremini? Proovisaalis, kus ruumi vähem, on dünaamikat enam. Laval vastupidi.

A.Sõber - Kriitilisi märkusi on olnud palju, kuid ilmselt pole keegi "Müüdüd mörtsja" esietendusele lubamise vastu?

Kunstinõukogu otsustas lubada Smetana ooper "Müüdüd mörtsja" esietendusele 26.veebruari 1983.a.

Koosoleku juhataja

Protokollija

A. Sõber
V. Paalma

/A.Sõber/

/V.Paalma/